
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ
ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՀԱԳՆ ՏԵՓՈՅԱՆ

Ֆինանսական կայունության հիմնական հասկացությունները

Ֆինանսական կայունության ապահովումը ցանկացած տնտեսության զարգացման գլխավոր նախապայմաններից է: Ուստի ֆինանսական կայունության ապահովումը երկրների կենտրոնական բանկերի առաջնային խնդիրներից է: Ցածր գնաճը, բարձր տնտեսական աճը, գործազրկության մակարդակը՝ որպես դրամավարկային և այլ պետական մարմինների հիմնախնդիրներ, ժամանակակից տնտեսություններում հնարավոր չէ լուծել առանց զարգացած և կայուն ֆինանսական համակարգի միջամտության: Ֆինանսական կայունության վերաբերյալ կան մի շարք սահմանումներ¹, որոնք համապարփակ տեղեկություն են տալիս նրա բովանդակության մասին:

ՀՀ կենտրոնական բանկի սահմանման համաձայն՝ ֆինանսական կայունությունը ֆինանսական համակարգը փլուզումից կամ խափանումից զերծ պահելն է, այնպես, որ համակարգը շարունակի ապահովել անհրաժեշտ իրացվելիության մակարդակ, գործարքների և փոխանցումների անխափան իրականացում, տնտեսությունում խնայողությունների ներդրման ունակության պահպանում²:

Արժույթի միջազգային հիմնադրամը (ԱՄՀ) ֆինանսական կայունությունը սահմանում է որպես պայման, որի շրջանակներում գնագոյացման, ֆինանսական ռիսկերի տեղաբաշխման և կառավարման (վարկ, իրացվելիություն, գործընկեր, շուկա և այլն) տնտեսական մեխանիզմները բավականաչափ ներուժ ունեն տնտեսական գործունեությունը խթանելու համար³:

Եվրոպական կենտրոնական բանկի (ԵԿԲ) մեկնաբանմամբ՝ ֆինանսական կայունությունը կանխարգելում է համակարգային ռիսկի աճը⁴: Համակարգային ռիսկերը լավագույնս բնութագրվում են որպես

¹ Տե՛ս **Грачев А.** Финансовая устойчивость предприятия: анализ, оценка и управление, М., Дело и Сервис, 2004, էջ 33:

² Տե՛ս <https://www.cba.am/am/SitePages/finstabilityintroduction.aspx>, ՀՀ ԿԲ:

³ Տե՛ս «World Economic and Financial Surveys, Regional Economic Outlook, Middle East and Central Asia», 2017:

⁴ Տե՛ս «European Central Bank, Eurosystem, Financial Stability Review», November, 2017:

Ֆինանսական արդյունքների և ծառայությունների մատուցման այն չափի վատթարացման մակարդակ, որը կարող է զգալիորեն ազդել տնտեսական աճի և բարեկեցության վրա:

ԱՄՆ դաշնային պահուստների համակարգի (Fed) սահմանմամբ ֆինանսական կայունությունը արտացոլում է ֆինանսական համակարգի ունակությունը վարկային միջնորդության և վճարային ծառայությունների ապահովման հարցում⁵:

Ասիական Ջարգացման Բանկը (ԱՋԲ) ֆինանսական կայունությունը սահմանում է որպես ֆինանսական միջնորդներից և շուկայական ենթակառուցվածքներից բաղկացած ֆինանսական այնպիսի համակարգ, որը ունակ է դիմակայելու ցնցումներին՝ դրանով իսկ նվազեցնելով ֆինանսական միջնորդության գործընթացում խափանումների հավանականությունը՝ խթանելով ներդրումների իրականացման հնարավորությունները⁶:

Համաշխարհային բանկը (ՀԲ) ֆինանսական կայունության երկու ձև է նշում.

- Աջակցող միջավայր, որտեղ ֆինանսական համակարգը հեշտացնում է ռեսուրսների համեմատաբար արդյունավետ տեղաբաշխումը:

- Ֆինանսական անկայունության բացակայություն, որը զուգակցվում է շուկայական գործարքների խաթարումով և ֆինանսական համակարգում արտաքին ազդեցությունների առկայությամբ⁷:

Արժույթի միջազգային հիմնադրամի սահմանած ֆինանսական կայունության հիմնական ցուցանիշները: Ֆինանսական կայունության և հուսալիության ցուցանիշները երկրի ֆինանսական համակարգի և տնային տնտեսությունների ֆինանսական առողջությունն ու կայունությունը բնութագրող վիճակագրական ցուցանիշների ամբողջությունն են: Ցուցանիշների նման համակարգի ստեղծման գլխավոր շարժառիթը աշխարհի բոլոր երկրների ֆինանսական կայունությունը բնութագրող ցուցանիշների համադրելի դաշտի ստեղծման անհրաժեշտությունն է եղել: Դրանք հասանելի են ԱՄՆ էլեկտրոնային կայքում⁸: Ֆինանսական կայունության ցուցանիշները հնարավորություն են տալիս իրականացնելու մակրոպրոդեյնցիալ վերլուծություններ^{*}, ինչպես նաև գնահատել առանձին երկրների ուժեղ և թույլ կողմերը:

⁵ Տե՛ս <https://www.federalreserve.gov/aboutthefed/pf.htm>

⁶ Տե՛ս Central Banking for Financial Stability in Asia, Masahiro Kawai and Peter J. Morgan, № 377, 2012:

⁷ Տե՛ս «Setting Up Financial System Stability Function: Challenges & Opportunities», World Bank, Martin Čihák, էջ 4-5:

⁸ Տե՛ս <https://www.imf.org> կայքը:

* «Մակրոպրոդեյնցիալ վերլուծությունը» ֆինանսական համակարգի բնականոն գործունեությունը խաթարող ռիսկերի նվազեցմանը միտված վերլուծություն է:

Ֆինանսական կայունությունը բնութագրող ցուցանիշներն ըստ ԱՄՆ-ի

I001	Նորմատիվային ընդհանուր կապիտալի հարաբերությունը ռիսկով կշռված ակտիվներին	Regulatory capital to risk-weighted assets
I002	Նորմատիվային հիմնական կապիտալի հարաբերությունը ռիսկով կշռված ակտիվներին	Regulatory Tier 1 capital to risk-weighted assets
I004	Չաշխատող վարկերի հարաբերությունը ընդհանուր վարկերին	Nonperforming loans to total gross loans
I006 ¹	Շահութաբերությունն ըստ ակտիվների	Return on assets
I007 ¹	Շահութաբերությունն ըստ կապիտալի	Return on equity
I010	Բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունն ընդհանուր ակտիվներին	Liquid assets to total assets
I011	Բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունը ցածրաժամկետ պարտավորություններին	Liquid assets to short-term liabilities

I001, I002, I004, I006¹, I007¹, I010 և I011 ցուցանիշները օգտագործողին հնարավորություն են տալիս պատկերացում կազմելու ցանկացած երկրի ֆինանսական հաստատությունների, կորպորատիվ և տնային տնտեսությունների ֆինանսական առողջության և հուսալիության վերաբերյալ:

Աղյուսակում թվագրված I001 ցուցանիշը սովորաբար անվանում են կապիտալի համարժեքության ցուցանիշ, որն արտահայտվում է որպես ռիսկով կշռված ակտիվների նկատմամբ հարաբերություն:

Ըստ ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 30.12.2014 թ. որոշման՝ 2017 թ. հունվարի 1-ից հայաստանյան բանկերի նորմատիվային ընդհանուր կապիտալի նվազագույն սահմանաչափը ընդունվել է 30 մլրդ դրամ⁹, որը նպաստել է ֆինանսական կայունության ցուցանիշների բարելավմանը և վարկավորման ծավալների ավելացմանը:

Բազել II-ը՝ պահանջում է, որ ընդհանուր կապիտալի հարաբերակցությունը լինի ոչ պակաս, քան 8%¹⁰:

Գծապատկեր 1-ից կարող ենք եզրակացնել, որ ՀՀ-ում բանկային համակարգը և այլ ֆինանսական հաստատություններ բավարարել են ՀՀ բանկային համակարգի նորմատիվի փաստացի մեծությունը: Ցուցանիշը կազմել է նվազագույնը 14.3% 2015 թ. հունվարի դրությամբ, իսկ առավելագույն արժեքին է հասել 2017 թ. հունվարին՝ կազմելով 20.5 %:

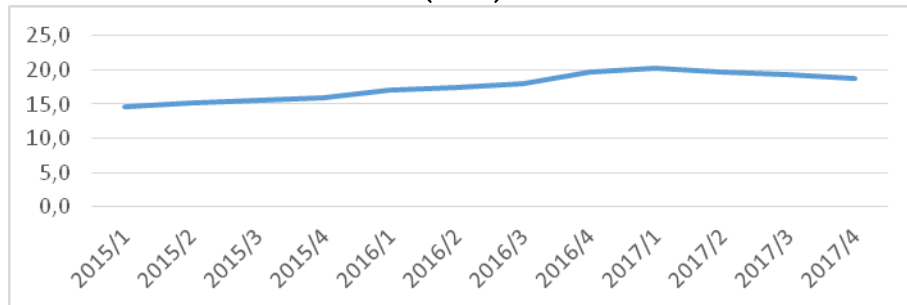
⁹ Տե՛ս <https://www.cba.am/AM/pmessagingannouncements/DECISION%2030.12.2014.pdf>, ՀՀ ԿԲ, 2014:

^{*} Բազելը բանկային վերահսկողության Բազելյան կոմիտեի փաստաթուղթ է:

¹⁰ Տե՛ս «Внедрение стандартов БазельII/, БазельIII», «Эрнст энд Янг (СНГ), 2013, էջ 12-14:

Գծապատկեր 1

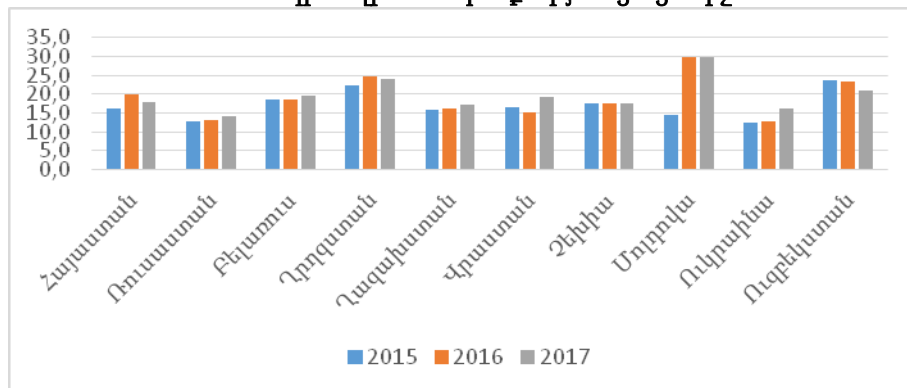
1001: Կապիտալի համարժեքության ցուցանիշի կամ նորմատիվային ընդհանուր կապիտալի հարաբերությունը ռիսկով կշռված ակտիվներին¹¹ (RWA)

Ստորև բերված գծապատկեր 2-ում պատկերված են ԵԱՏՄ և անցումային մի շարք երկրների համապատասխան ցուցանիշները:

Գծապատկեր 2

1001: Կապիտալի համարժեքության ցուցանիշ¹²

ԵԱՏՄ երկրներից 2015-2017 թթ. Կապիտալի համարժեքության ցուցանիշի կայուն աճ են գրանցել Բելառուսը, Ռուսաստանը և Ղազախստանը, համապատասխանաբար՝ 4.2%, 10.2% և 8.2%: 2017 թվականին նրանք հասել են համապատասխանաբար 19.5%, 14% և 17.2%-ի՝ զերազանցելով ներկայումս գործող Բազել II (8%) և Բազել III (10.5%) ցուցանիշները, ուստի դասվել բարձր կապիտալի համարժեքության ցուցանիշ ունեցող երկրների շարքին: 2017 թ. դրությամբ Ուկրաինան և Արգենտինան ունեցել են ավելի բարձր համարժեքություն, քան Ռուսաստանը:

Հայաստանում և Արգենտինայում ցուցանիշը տատանվել է՝ 2016 և 2017 թթ. նվազելով համապատասխանաբար 1.1% և 2.4%-ով, որի հիմնական պատճառը վարկային պորտֆելի ընդլայնումն է, ինչպես նաև ներգրավված երկարաժամկետ ստորադաս փոխառությունների կրճատումը: Սակայն Հայաստանը և Արգենտինան ևս 2015-2017 թթ. համապատասխանա-

¹¹ Տե՛ս <https://www.cba.am/am/SitePages/finstabilitycucanish.aspx>, ՀՀ ԿԲ:

¹² Տե՛ս <http://data.imf.org/regular.aspx?key=61404590>:

նաբար 9.9% և 8% աճ են գրանցել. 2017 թվականին հասել են համապատասխանաբար 17.8% և 24.2%-ի գերազանցելով ներկայիս Բազել II և Բազել III-ով սահմանված նվազագույն ցուցանիշները, և դասվել բարձր կապիտալի համարժեքության ցուցանիշ ունեցող երկրների ցանկին:

Համեմատելով Վրաստանի և Չեխիայի ցուցանիշների հետ¹³ տեսնում ենք, որ Հայաստանը գերազանցում է Չեխիային 0.4 գործակցով և զիջում Վրաստանին 1.3 գործակցով:

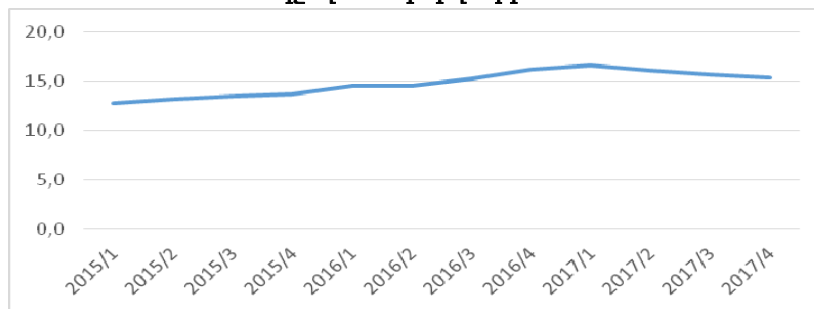
Հավելենք, որ զարգացող տնտեսությամբ երկրների ցանկում չկա մեկը, որն իր ցուցանիշով չի բավարարում ներկայումս գործող Բազել II և Բազել III-ին:

1002: Նորմատիվային հիմնական կապիտալի հարաբերությունը ռիսկով կշռված ակտիվներին: Առաջին կարգի կապիտալի (Tier 1 Capital) հարաբերակցությունը բանկային կազմակերպության հիմնական կապիտալի հարաբերությունն է ռիսկով կշռված ակտիվներին: Հիմնական սեփական կապիտալը հայտնի է որպես 1-ին կարգի կապիտալ և բանկի ֆինանսական կայունության չափորոշիչն է, որը ներառում է սեփական կապիտալը, պահուստները, երբեմն էլ չփոխհատուցվող, ոչ կուտակային արտոնյալ բաժնետոմսերը: Ռիսկով կշռված ակտիվները ներառում են այն բոլոր ակտիվները, որոնք ընկերությունը պահպանում է, և որոնք համակարգված ձևով կշռված են վարկային ռիսկի նկատմամբ: Համակարգի կարգավորողներն օգտագործում են ցուցանիշը՝ գնահատելու ընկերության կապիտալի համարժեքությունը՝ որպես լավ կապիտալացված, պատշաճ կապիտալացված, թերի կապիտալացված, էականորեն թերի կապիտալացված կամ ծայրահեղ թերի կապիտալացված:

2015 թ., Բազել III-ի պահանջի համաձայն, հիմնական կապիտալի հարաբերակցությունը պետք է լինի ոչ պակաս, քան վեց տոկոս¹⁴: Վեց տոկոս և բարձր նորմատիվային կապիտալ ունենալու պարագայում ընկերությունը համարվում է լավ կապիտալացված:

Գծապատկեր 3

Նորմատիվային հիմնական կապիտալի հարաբերությունը ռիսկով կշռված ակտիվներին¹⁵

¹³ Տե՛ս Geršl A., Hermánek J. Indicators of Financial System Stability: Towards an Aggregate Financial Stability Indicator? // Prague Economic Papers. 2008. Vol. 3, էջ 127–142:

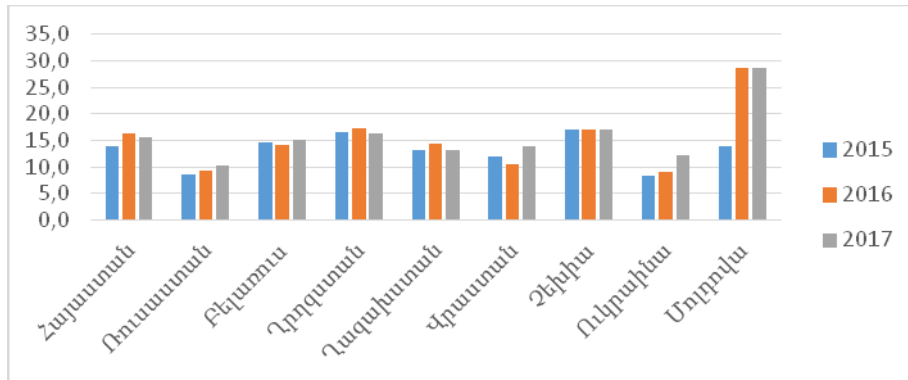
¹⁴ Տե՛ս <https://www.bis.org/>

Գծապատկեր 3-ի տվյալների վերլուծությունից հետևում է, որ ՀՀ-ում բանկային համակարգը և ֆինանսական այլ հաստատությունները ապահովել են Բազել III-ով ամրագրված նվազագույն նորմատիվային հիմնական կապիտալի հարաբերակցությունը, որը կազմել է նվազագույնը 12.5%, իսկ առավելագույն մեծության՝ 17%-ի է հասել 2017 թ. հունվարին:

Հաջորդիվ պատկերված են դիտարկվող երկրների համապատասխան ցուցանիշները:

Գծապատկեր 4

1002: Նորմատիվային հիմնական կապիտալի հարաբերությունը ռիսկով կշռված ակտիվներին¹⁶

1004: Չաշխատող վարկերի հարաբերությունը ընդհանուր վարկերին: Ցուցանիշի հաշվարկը հետևյալն է. չաշխատող վարկերի ներկա արժեքը (ամորտիզացված) հարաբերած ընդհանուր վարկային պորտֆելի ներկա արժեքին (նախքան արժեզրկումից կորուստների հաշվարկը):

Գործակիցը սովորաբար օգտագործվում է ակտիվի որակը որոշելու համար և նպատակ ունի բացահայտելու վարկային պորտֆելի ակտիվների որակի հետ կապված խնդիրներ:

2017 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում վարկային պորտֆելում չաշխատող վարկերի տեսակարար կշիռը նվազել է 0.5 տոկոսային կետով և կազմել 4.1%: Ըստ տնտեսության ճյուղերի բաշխվածության՝ չաշխատող վարկերի կշիռները համեմատաբար բարձր են սպառողական, հանրային սննդին և սպասարկման այլ ոլորտներին, տրանսպորտի և կապի ոլորտներին տրամադրված վարկերում՝ համապատասխանաբար 16.1%, 10% և 7.6%:

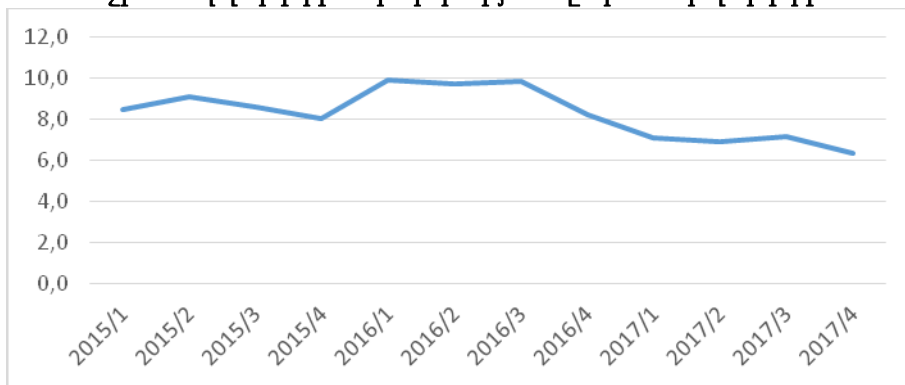
Բանկային համակարգի համեմատ վարկային կազմակերպությունների կապիտալացումն ավելի բարձր է, և, ըստ տարբեր սթրես սցենարների, վարկային կազմակերպությունները լիովին ունակ են կլանելու հնարավոր վնասները:

¹⁵ Տվյալներն ըստ <https://www.cba.am/am/SitePages/finstabilitycucanish.aspx> կայքէջի, ՀՀ ԿԲ:

¹⁶ Տե՛ս <http://data.imf.org/regular.aspx?key=61404590>:

Գծապատկեր 5

Չաշխատող վարկերի հարաբերությունն ընդհանուր վարկերին¹⁷

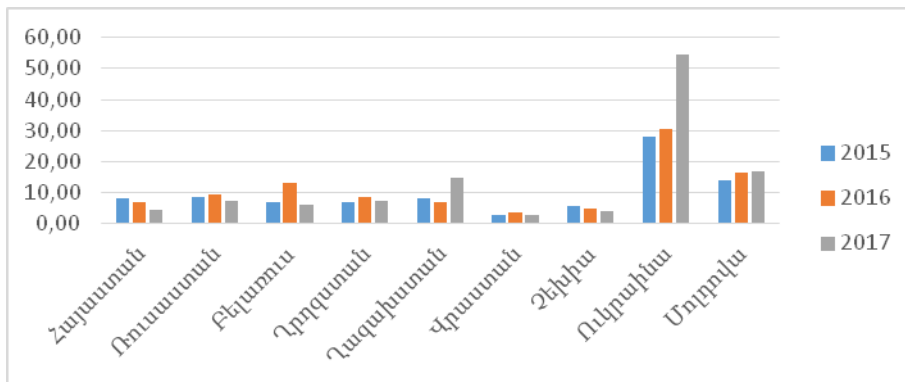

Կարող ենք եզրակացնել, որ չաշխատող վարկերի հարաբերությունը զգալիորեն նվազել է՝ 2016 թ. հունվար ամսվա համեմատ և 2017 թ. վերջին կազմել ընդամենը 5.5%, որը անուղղակիորեն կարող է վկայել ներդրումների առավել բարենպաստ պայմանների մասին: Ցանկալի է, որ տնտեսությունում այդ միտումը դրսևորվի առավել երկար ժամանակահատվածի համար:

Գծապատկեր 6-ում պատկերված է վերոնշյալ ցուցանիշի դինամիկան ըստ երկրների:

Գծապատկեր 6

1004: Չաշխատող վարկերի հարաբերությունն ընդհանուր վարկերին¹⁸

ԵՄՏՄ երկրներից Հայաստանում, Ռուսաստանում, Բելառուսում և Ղրղզստանում ընդհանուր վարկերի համեմատությամբ չաշխատող

¹⁷ Տե՛ս <https://www.cba.am/am/SitePages/finstabilitycucanish.aspx>, ՀՀ ԿԲ:

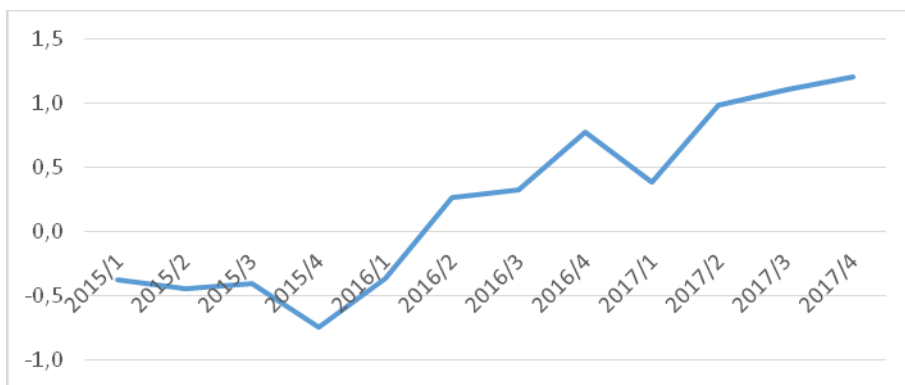
¹⁸ Տե՛ս <http://data.imf.org/regular.aspx?key=61404590>:

վարկերի հարաբերության գործակիցը 2015-2017 թթ. համար նվազել է համապատասխանաբար՝ 45%, 14%, 13% և 9%՝ 2017 թ.-ին հասնելով համապատասխանաբար՝ 4.35%, 7.19%, 5.95% և 7.37%-ի: ԵԱՏՍ երկրների մեջ Հայաստանի ցուցանիշը լավագույնն է, և մեր երկրին մոտ է միայն Բելառուսը: Սակայն, համեմատելով տնտեսական և աշխարհագրական տվյալներով մոտ երկրների հետ, որոնցից են Վրաստանը և Չեխիան՝ կտեսնենք, որ Հայաստանը հետ է իր ցուցանիշով համապատասխանաբար 1.57% և 0.35%-ով: Էապես ավելացել են չափսատող վարկերը Ուկրաինայում՝ 2017 թվականի համար հասնելով 54%-ի, որը Եվրոպայում ամենաբարձր գործակիցն է համարվել: Դա Ռուսաստանի հետ հակամարտության հետևանք է, որի պատճառով արժեզրկվեց ուկրաինական հրիվնան: Ուստի Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկը (ՎՁԵԲ) ջանքեր է գործադրում Ուկրաինայում չափսատող վարկերը նվազեցնելու ուղղությամբ՝ օգնելով ներդնելու «Ֆինանսական վերակառուցում» անվամբ ծրագիրը:

1006՝ Շահութաբերությունն ըստ ակտիվների (ROA), որը սահմանվում է որպես տարեկան զուտ շահույթի և տարեսկզբից միջին տարեկան ընդհանուր ակտիվների հարաբերակցության ցուցանիշ: Սա ցույց է տալիս ակտիվների մեկ միավորին ընկնող շահույթի մեծությունը: Դրանով կազմակերպության տնօրենը, ներդրողը կամ վերլուծաբանը կարող են կողմնորոշվել՝ արդյոք ընկերության ղեկավարությունը արդյունավետ է օգտագործել իր ակտիվները եկամուտ ստանալու համար:

Գծապատկեր 7

Շահութաբերությունն ըստ ակտիվների (ROA)¹⁹

2015 թ. ՀՀ ԿԲ ներկայացվող վերահսկողական հաշվետվությունների համաձայն՝ բանկային համակարգն աշխատել է վնասով, և զուտ

¹⁹ Տե՛ս <https://www.cba.am/am/SitePages/finstabilitycucanish.aspx>, ՀՀ ԿԲ:

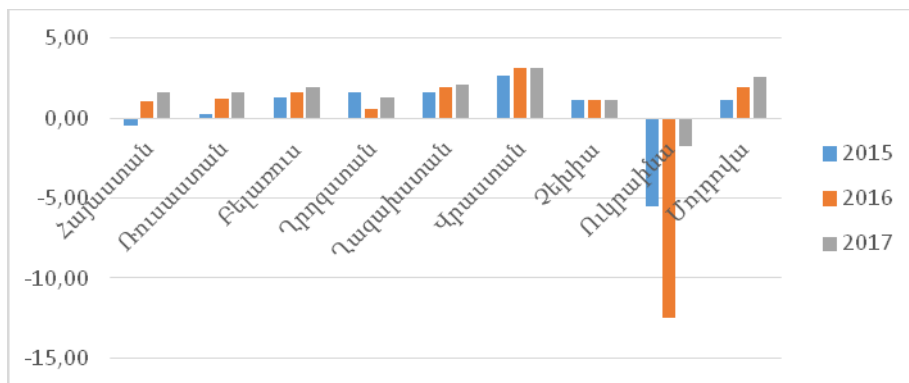
վնասը կազմել է 20.7 մլրդ դրամ²⁰: Ըստ ակտիվների (ROA)՝ շահութաբերության ցուցանիշը 2015 թ. համար կազմել է -0.6%, իսկ շահութաբերությունը նվազել է վարկային պորտֆելի վերադարձելիության նվազման հետևանքով: Այնուհետև 2016 և 2017 թթ. համար ցուցանիշն աճել է և կազմել համապատասխանաբար 1.09% և 1.6%:

ԿԲ 2017 թվականի առաջին կիսամյակի վերահսկողական հաշվետվությունների²¹ համաձայն՝ ըստ ակտիվների ROA շահութաբերության ցուցանիշը բանկերում և վարկային կազմակերպություններում կազմել է համապատասխանաբար 1.09% և 10.3% (ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների համաձայն՝ 0.9% և 10.5%):

Դիտարկվող երկրների պատկերը ներկայացված է ստորև:

Գծապատկեր 8

I006՝ Շահութաբերությունն ըստ ակտիվների (ROA)²²

Հայաստանի շահութաբերությունն ըստ ակտիվների (ROA) ցուցանիշով 3 տարիների համար էլ զիջում է Բելառուսին և Ղազախստանին: Բելառուսում ցուցանիշը կտրուկ նվազել է 2014 թ.-ից՝ կազմելով 2.1%, որի հիմնական պատճառը չաշխատող վարկերի աճն է մոտավորապես 50%-ով: Այնուամենայնիվ, հավասարվել ենք Ռուսաստանին և առաջ անցել Արդգաստանից 0.28%-ով: Ղազախստանի դեպքում աճը պայմանավորված է բարձր շահութաբերությամբ, որը վարկային պորտֆելից ստացվող տոկոսային եկամուտների հետևանք է²³:

2015 թ. Հայաստանում նկատվում է ցուցանիշի կտրուկ անկում, որը հետևանք է չաշխատող վարկերի և դեբիտորական պարտքերի 1% ավելացման:

²⁰ Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ, Ֆինանսական հաշվետվություն», Եր., 2015:

²¹ Տե՛ս նույն տեղը:

²² Տե՛ս <http://data.imf.org/regular.aspx?key=61404590>:

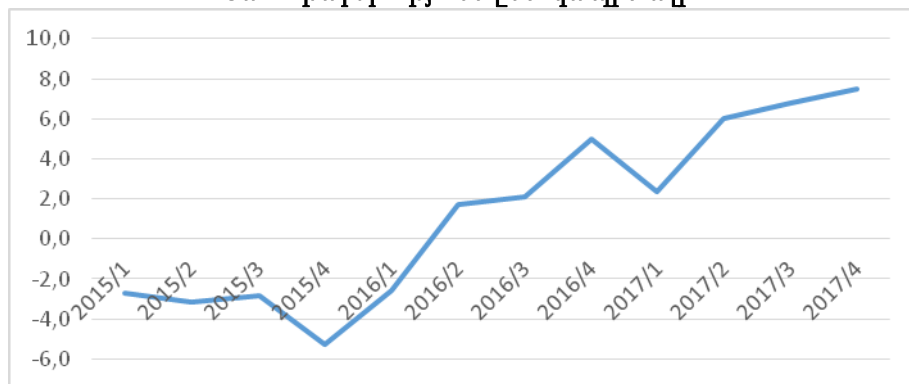
²³ Տե՛ս http://www.nationalbank.kz/cont/publish239884_31340.pdf?switch=kazakh, Kazakhstan Islamic Finance, 2016:

Համեմատելով նաև տնտեսական և աշխարհագրական պայմաններով մոտ երկրների տվյալների հետ՝ 2017 թվականի ցուցանիշով ետ ենք Վրաստանից 1.52%-ով և առաջ ենք Չեխիայից 0.42%-ով: Վրաստանում շահութաբերության աճը պայմանավորված է տոկոսային եկամտի աճով: Չեխիայի ցուցանիշները հաստատուն են, որն արդյունք է չաշխատող վարկերի ոչ կտրուկ, բայց հաստատուն նվազման, ինչն էլ Չեխիայի համար դարձել է շահութաբերության հիմնական պատճառ:

1007¹: Շահութաբերությունն ըստ կապիտալի (ROE): Ցուցանիշը ցուց է տալիս, թե քանի տոկոս շահույթ է ստեղծվել ներդրված յուրաքանչյուր դրամական միավորի դիմաց: Ըստ կապիտալի շահութաբերության ցուցանիշը հաշվարկվում է՝ զուտ շահույթը հարաբերելով սեփական կապիտալի միջին մեծությանը:

Գծապատկեր 9

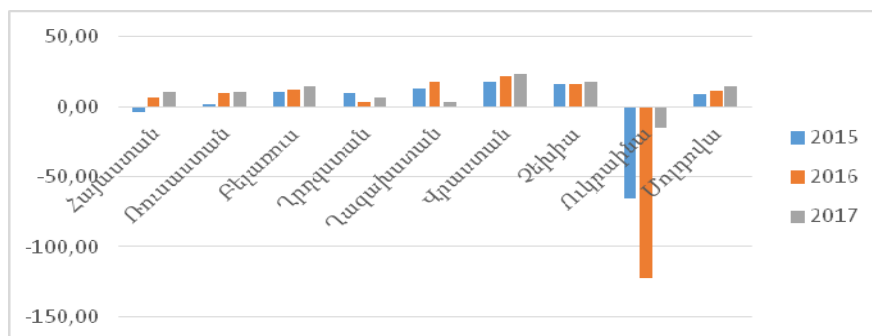
Շահութաբերությունն ըստ կապիտալի²⁴

Ցուցանիշները երկրների կտրվածքով ունեն հետևյալ պատկերը:

Գծապատկեր 10

1007¹: Շահութաբերությունն ըստ կապիտալի (ROE)²⁵

²⁴ Տե՛ս <https://www.cba.am/am/SitePages/finstabilitycucanish.aspx>, ՀՀ ԿԲ:

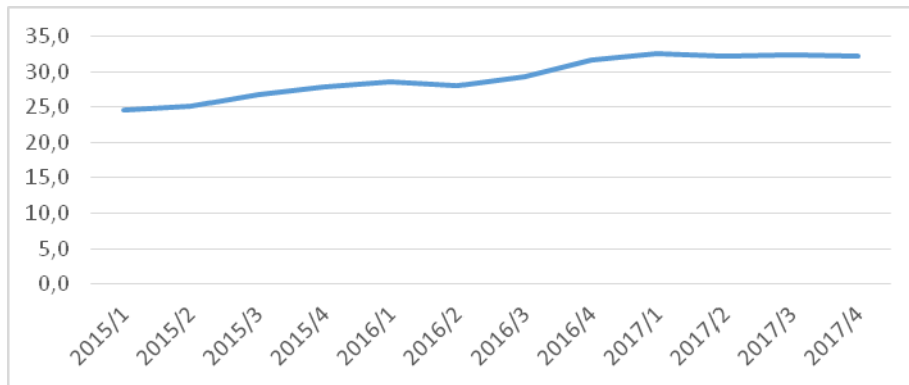
²⁵ Տե՛ս <http://data.imf.org/regular.aspx?key=61404590>:

Հայաստանը զիջում է միայն Ռուսաստանին և Բելառուսին 0.26% և 4%-ով՝ ետ թողնելով Ղրղզստանին և Ղազախստանին 4.35% և 7.2%-ով: 2015 թվականին ցուցանիշի կտրուկ անկում է նկատվում, որը կազմում է -4.3% (2014՝ 4.5%), ինչը պայմանավորված է բանկային համակարգում 2015 թ. 20.7 մլրդ դրամի գուտ վնասով: Համեմատելով Վրաստանի և Չեխիայի հետ՝ երկու դեպքում էլ զիջում ենք, համապատասխանաբար՝ 13% և 7.25%-ով:

I010: Բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունն ընդհանուր ակտիվներին: Կազմակերպության ֆինանսական դրությունը բնութագրող ցուցանիշներից է նրա վճարունակությունը: Գծապատկեր 11-ում ներկայացված է ՀՀ-ում 2015-2017 թթ. համար հաշվարկված գործակիցը: Գրեթե հաստատուն միտումը վկայում է այն մասին, որ իրացվելի ակտիվների դինամիկան համաչափ է և աճող:

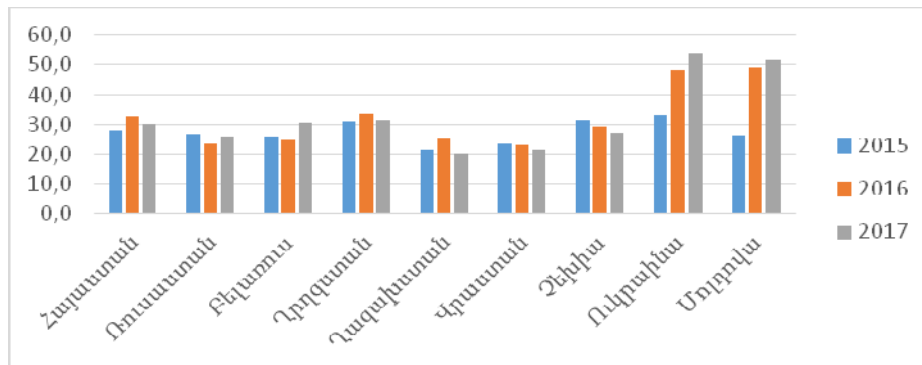
Գծապատկեր 11

Բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունն ընդհանուր ակտիվներին²⁶

Գծապատկեր 12

I010: Բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունն ընդհանուր ակտիվներին²⁷

²⁶ Տե՛ս <https://www.cba.am/am/SitePages/finstabilitycucanish.aspx>, ՀՀ ԿԲ:

²⁷ Տե՛ս <http://data.imf.org/regular.aspx?key=61404590>

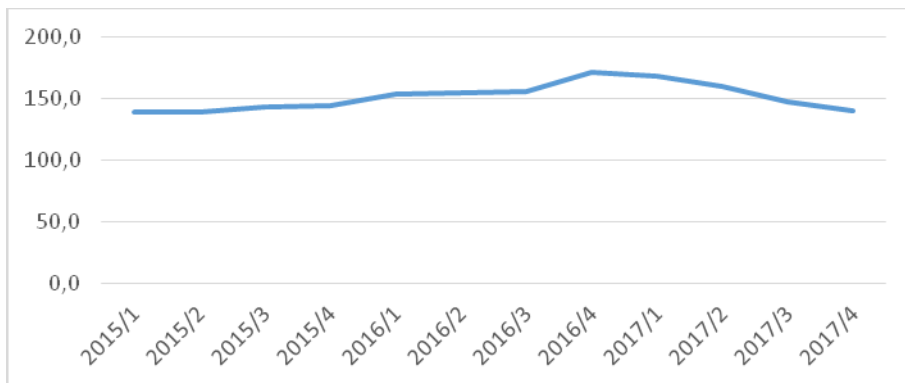
ԵՄՏՄ երկրներից Հայաստանը գտնվում է 3-րդ տեղում՝ հետ մնալով Բելառուսից և Ղրղզստանից՝ 0.4% և 1.3%-ով և առաջ անցնելով Ռուսաստանից ու Ղազախստանից, 4.4% և 10%-ով: Գերազանցում ենք Վրաստանին ու Չեխիային 8.9% և 3.2%-ով: Ցուցանիշը բնութագրում է, թե ընդհանուր ակտիվների որ մասն է արդեն իսկ բարձր իրացվելի:

1011: Բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունը ցպահանջ պարտավորություններին: Իրացվելիությունը բնորոշող մեկ այլ ցուցանիշ է գործառնական կանխիկի, բարձր վարկանիշ ունեցող երկրների պետական արժեթղթերի և այլ իրացվելի ակտիվների հարաբերակցությունն ընթացիկ պարտավորություններին:

2017 թվականի սկզբի համեմատ առևտրային բանկերի ընդհանուր և ընթացիկ իրացվելիության նորմատիվային ցուցանիշները նվազել են համապատասխանաբար 0.3 և 13.7 տոկոսային կետերով ու կազմել 32.5% և 170.8%: Դիտարկվող վատագույն սթրես-սցենարներում բոլոր բանկերում բարձր իրացվելի ակտիվներն ամբողջությամբ բավարար են դրամական միջոցների սիմուլացվող արտահոսքը ծածկելու համար:

Գծապատկեր 13

Բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունը ցպահանջ պարտավորություններին²⁸

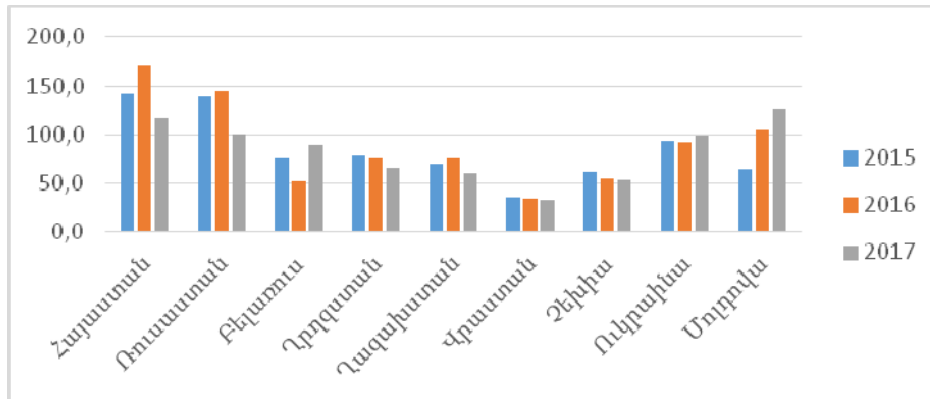

Ջարգացող տնտեսությամբ երկրների բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունն ընդհանուր ակտիվներին ցուցանիշները տե՛ս գծապատկեր 14-ում:

ԵՄՏՄ երկրների համեմատական վերլուծության շրջանակներում Հայաստանը 2015-2017 թթ. բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունը ցպահանջ պարտավորություններին ցուցանիշով գտնվում է առաջին տեղում:

²⁸ Տե՛ս <https://www.cba.am/am/SitePages/finstabilitycucanish.aspx>, ՀՀ ԿԲ:

1011: Բարձր իրացվելի ակտիվների հարաբերությունը ցայահանջ պարտավորություններին²⁹

Համեմատելով Վրաստանի և Չեխիայի հետ՝ երկու դեպքում էլ Հայաստանը գերազանցում է իր ցուցանիշներով, համապատասխանաբար՝ 8.9% և 3.2%-ով: Սա նշանակում է, որ Հայաստանը առաջանցիկ է գծապատկեր 14-ում նշված երկրներից՝ իր ակտիվները բարձր իրացվելի ակտիվներով փոխարինելու հնարավորությամբ, և համարվում է ավելի վճարունակ իր կարճաժամկետ պարտավորությունները մարելու տեսանկյունից:

Այսպիսով, ՀՀ-ի համար հարաբերական բարձր կայունություն նկատվում է գծապատկերներ 6 և 12-ում ներկայացված ցուցանիշների առումով: Ֆինանսական կայունության հիմնախնդրի ուսումնասիրման առավել խորքային հետազոտությունները պահանջում են երկրի տնտեսության իրավական միջավայրի բարեփոխումների համատեքստում ցուցանիշների փոփոխման պատճառահետևանքային կապերի բացահայտում:

Բանալի բառեր - ֆինանսական կայունություն, ՀՀ բանկային համակարգ, շահութաբերություն, տնտեսական աճ, բարձր իրացվելի ակտիվներ, հիմնական կապիտալ, կապիտալի համարժեքություն, չաշխատող վարկեր, ընդհանուր կապիտալ, գնաճ

ВААГН ТЕПОЯН – Сравнительный анализ показателей финансовой стабильности. – Важным предусловием развития экономики является финансовая стабильность. В статье рассмотрены показатели и разные определения финансовой стабильности, обеспечить которую – важнейшая задача Центрального банка Армении. В финансовой системе страны банки играют доминантную роль. По существу, их стабильность характеризует стабильность финансовой системы. Проведён сравнительный анализ показателей финансовой стабильности Армении и стран Евразийского экономического союза.

²⁹ Տե՛ս <http://data.imf.org/regular.aspx?key=61404590>

Ключевые слова: финансовая стабильность, банковская система РА, рентабельность, экономический рост, высоколиквидные активы, основной капитал, достаточность капитала, неработающие кредиты, нормативный капитал, инфляция

VAHAGN TEROYAN – *Comparative Analyses of Financial Stability Ratios.* –

The most important precondition of economic development is financial stability. In this article, financial stability ratios are represented as well as financial stability definitions. It is also considered to be one of the main problems of the Central Bank of the Republic of Armenia. In the financial system of RA, banks play a dominant role. In substance, the stability of banks is a characteristic of financial system stability. A comparative analysis of the financial stability ratios of Armenia and Eurasian Economic Union is also made.

Key words: financial stability, banking system of RA, profitability, economic growth, highly liquid assets, regulatory tier 1 capital, capital adequacy, non-performing loans, regulatory capital, inflation